

บทที่ 2

บกนิยามต่างๆ

บกนิยาม (definition) ถ้าคุณกันเพียงผิวเผินก็ไม่น่าจะมีความสำคัญมากนัก แต่เมื่อได้พิจารณาโดยถ่องแท้แล้วก็มีความสำคัญมากที่เดียว เพราะในการบัญญัติกฎหมาย ถ้าใช้คำที่มีความหมายธรรมดายังเป็นที่เข้าใจกันโดยปกติทั่วไป ก็ไม่จำต้องมีบกนิยามแต่ถ้าต้องการให้ถ้อยคำมีความหมายแตกต่างไปจากความหมายธรรมดายังเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปแล้วกฎหมายนั้นก็จำเป็นจะต้องบัญญัติบกนิยามไว้เพื่อให้ถ้อยคำนั้นมีความหมายตรงกับเจตนาหมายแห่งกฎหมายนั้น และบกนิยามนี้อาจจะมีความหมายกว้าง หรือแคบกว่าที่เข้าใจกันโดยปกติทั่วไปก็ได้

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า บกนิยามได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้ถ้อยคำมีความหมายตรงตามเจตนาหมายของกฎหมายนั้น ๆ จะนั้นจะนำเอาบกนิยามของกฎหมายฉบับหนึ่งไปใช้กับกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง มิได้ ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 1 ให้คำนิยามคำว่า “ที่ดิน” หมายความว่าพื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลองบึง ทางล้าน้ำ ทะเลสาป เกาะ และที่ชัยทะเลด้วย

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ให้คำนิยาม คำว่า

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม ปรุง แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และให้หมายความรวมตลอดถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก และเปลี่ยนให้

ประมวลกฎหมายอาญาที่มีบกนิยามไว้ เช่นกัน และได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ดังนี้

มาตรา 1 (1) “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

จะนั้นโดยทุจริต “ตามมาตรา 1 (1) จึงมีองค์ประกอบดังนี้

1. เพื่อแสวงหาประโยชน์
2. เป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย
3. สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

1. คำว่า “ประโยชน์” หมายความถึงประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สิน และมิใช่ทรัพย์สินด้วยประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เช่น ทรัพย์สมบัติต่าง ๆ เงินทอง เป็นต้น ส่วนประโยชน์ที่มิใช่ทรัพย์สิน เช่น จำเลยที่ 1 และที่ 2 สมคบกันหลอกหลวงโจก็ว่า จำเลยที่ 2 เป็นนายเชวง แซ่กู เจ้าของที่ดิน

ตาม น.ส. 3 จนโจทก์ลงเชือ และทำหนังสือรับรองหลักทรัพย์กับขึ้นของรับรอง ก. ต่อศาล แม้จะไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับประโยชน์เป็นทรัพย์แต่อย่างใด แต่ก็เป็นการทำให้ ก. ได้รับประโยชน์ โดยการทำหนังสือรับรองหลักทรัพย์นั้นไปยื่นต่อศาลจนได้ประกันตัวไปเป็นการแสวงหาประโยชน์ สำหรับผู้อื่นแล้วจึงถือว่าจำเลยกระทำการโดยทุจริต (คำพิพากษาฎีกาที่ 863/2513)

การแสวงหาประโยชน์นั้นจะทำให้ผู้อื่นเสียหายหรือไม่ มิใช่ข้อสำคัญ

2. เป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หมายความว่า ผู้แสวงหาประโยชน์นั้น ไม่มีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์นั้นตามกฎหมาย

3. สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หมายความว่าผู้แสวงหาประโยชน์ต้องการเอาประโยชน์เป็นของตนเองหรือเป็นของผู้อื่นก็ได้

ตัวอย่างคดีพิพากษาฎีกา

จำเลยใช้มีดจี้ปูบังคับให้เข้าขับรถยนต์และเบาได้ขับรถยนต์ให้ตามบังคับ พอกำหนดจำเลย กีขับรถยนต์ต่อไปเพื่อหนีไม่ให้ถูกทำร้ายและถูกจับ เมื่อพ้นไปแล้วก็จอดรถทิ้งไว้ข้างทาง ศาลมีฎีกา ตัดสินว่าจำเลยไม่เคยมีจิตเป็นโจร ไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1683/2500)

จำเลยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จดบัญชีสัตว์พาหนะ ได้ทำบัญชีนั้น เป็นเท็จตามคำร้องของลูกบ้าน แม้จะไม่ได้รับสินจ้างรางวัล แต่ทำให้ลูกบ้านได้รับประโยชน์ นำไปใช้อ้างต่อตำรวจที่ยึดโคนั้น นับเป็นการแสวงหาประโยชน์สำหรับผู้อื่นแล้ว จึงถือได้ว่าจำเลย ปฏิบัติหน้าที่ทุจริต มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และ มาตรา 162 (1) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1051/2505)

จำเลยยอมให้ผู้เสียหายร่วมประเวณีมีสิ่งตอบแทน แต่ผู้เสียหายผิดข้อตกลงจำเลยไม่พอใจ จึงทำร้ายผู้เสียหาย แล้วเอาปืนผู้เสียหายไปทิ้งที่ปลักหน้า โดยไม่นำเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตนหรือ ผู้อื่นแสดงว่าจำเลยไม่มีเจตนาประسังค์เจ้าทรัพย์(แสวงหาประโยชน์) การเอาปืนของผู้เสียหายไปทิ้ง จึงไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์ ส่วนไฟฉายที่ผู้เสียหายให้จำเลยไปส่องทาง จำเลยเอาไปไม่มีความผิดฐานชิงทรัพย์เช่นกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 216/2509)

จำเลยที่ 2 เอาปืนของ ค.ไป เพื่อต่อสู้ด้วยความมิให้ ค. จับจำเลย มิได้เจตนาลัก จำเลย ที่ 2 ส่งปืนให้จำเลยที่ 1 ค.เข้าແย่งปืน จำเลยที่ 1 ไม่ยอมให้ เพื่อมิให้เกิดเหตุร้าย ต่อมาระยะ ที่ 1 ปฏิเสธว่าไม่ได้เอาปืนไว้และไม่ให้คืน ไม่พอฟังว่าจำเลยที่ 1 เจตนาทุจริตลักปืน ไม่เป็นลักทรัพย์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1657/2520)

มาตรา 1 (2) “ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบก หรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการเดินทาง และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟ และทางรถรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย ฉะนั้น “ทางสาธารณะ” ตาม มาตรา 1 (2) จึงมีองค์ประกอบดังนี้

1. ทางบกหรือทางน้ำ

2. สำหรับประชาชนใช้ในการเดินทาง และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและรถราง ที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

ทางบก หมายความทางสำหรับคนเดินหรือทั้งคน และยานพาหนะเดิน วิ่ง ลากจูง รวมทั้งทางรถไฟ ทางรถราง ที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

ทางน้ำ ได้แก่แม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติย้อมเป็นทางสาธารณะ

ข้อสังเกต

1. ไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางน้ำจะต้องเป็นทางที่ประชาชนใช้ในการเดินทาง ฯ
2. ทางบกหรือทางน้ำ ที่เอกชนทำขึ้นเมื่อมีการอุทิศให้เป็นทางสาธารณะ แล้วก็ย้อมเป็นทางสาธารณะด้วย

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกា

คลองที่เจ้าของที่ดินชุดด้าน แม้จะมีผู้อื่นใช้เรือเข้าออกมานาน แต่เจ้าของมิได้อุทิศให้เป็นทางสาธารณะนั้น ไม่ใช่ทางสาธารณะ (คำพิพากษาฎีกាដที่ 1186/2500)

ที่ดินของจำเลยเป็นที่ดินมีเปล่า มีทางพิพาทมาไม่น้อยกว่า 40 ปี สาธารณะนั้นใช้เดินเข้าออก ต่อมาก็ได้ใช้เป็นทางชักลากไม้มามีประมาณ 20 ปี ตั้งแต่เจ้าของเดิมก่อนจำเลย ไม่มีการห่วงห้าม ดังนี้พยานกรณีที่ปล่อยให้สาธารณะนั้นใช้ทางในที่ดินเป็นประจำชัดแจ้งถึงขนาดชักลากไม้มานาน ไม่มีการห่วงห้ามส่วนสิทธิใด ๆ เลยแม้ทางนี้จะเกิดในที่ดินของเอกชนชื่อในขณะนี้ เป็นของจำเลย ก็ถือได้ว่าเป็นการอุทิศโดยปริยายให้เป็นทางสาธารณะแล้ว (คำพิพากษาฎีกាដที่ 1020/2503)

คลองหรือคูที่เจ้าของที่ดินชุดด้าน เมื่อเจ้าของไม่ได้อุทิศให้เป็นสาธารณะ แม้จะยอมให้ประชาชนใช้ในการสัญจรไปมาบ้างก็ไม่ทำให้กลายสภาพเป็นทางสาธารณะ ฉะนั้น ถึงแม้เจ้าของจะกำกับ หรือคัดคืนปิดกั้นก็ไม่มีความผิดฐานปิดกั้นทางสาธารณะ (คำพิพากษาฎีกាដที่ 1020 - 1021/2505)

ที่พิพาทเป็นทางเดิน คนใช้มา 40-50 ก่อนตกเป็นของจำเลยและอยู่ในเขตที่ดินของจำเลย

เมื่อจำเลยมิได้สละสิทธิ์ครอบครองให้เป็นทางสาธารณะ ซึ่งแม้จะใช้ได้เป็นบางฤดูกาล ก็ไม่ทำให้ภาระจ่าย omnibus ไป (คำพิพากษาฎีกที่ 217/2509)

มาตรา 1 (3) “สาธารณสถาน” หมายความว่าสถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ตามมาตรา 1 (3) มีองค์ประกอบดังนี้

1. สถานที่ใด ๆ
2. ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

สถานที่ใด ๆ หมายความถึง อาคารบ้านเรือน หรือสิ่งปลูกสร้าง หรือที่ว่างเปล่ามีข้อบกพร่องได้แต่ข้อสำคัญสถานที่นั้นประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เช่น ร้านค้าในขณะเปิดขาย ของเป็นสาธารณสถานตามมาตรา 1 (3) เป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ (คำพิพากษาฎีกที่ 1362/2508)

สถานที่หนึ่งอาจเป็นสาธารณสถานในขณะหนึ่ง แต่อ่าใจไม่ใช่สาธารณสถานในอีกขณะหนึ่งก็ได้ เช่น โรงพยาบาล ในเวลาจ่ายแพทย์เป็นสาธารณสถาน เพราะประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ แต่ในเวลาไม่เปิดจ่ายแพทย์ปิดโรงพยาบาล ในขณะนั้นย่อมไม่ใช่สาธารณสถาน

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีก

สถานที่เกิดเหตุที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นร้านขายกาแฟประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ จึงเป็นสาธารณสถาน ต้องด้วยข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6 ตอนท้าย จึงมิให้สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้เข้าเล่นด้วย (คำพิพากษาฎีกที่ 1732/2516)

ถนนชายนี่ที่ดินเอกชนซึ่งแบ่งให้เข้าปักบ้านประชาชนชอบที่จะเข้าออกติดต่อกันได้ เป็นสาธารณสถานการเอกสารนี้จดลงไว้ให้รักษาไว้ในเอกสารนี้ได้ไม่เป็นความผิดตาม มาตรา 310 แต่การที่ไม่ยอมถอนเอกสารให้รักษาไว้ในเอกสารได้เป็นการรังแกกฎหมาย มาตรา 397 (คำพิพากษาฎีกที่ 1908/2518)

หญิงมีป้ายหมายเลขติดที่อกเสื้อนั่งอยู่ในห้องกระจกบ้าง นั่งในห้องโถงบ้าง ในโรงแรม เพื่อให้ชายเลือกไปร่วมประเวณี เป็นการแสดงออกด้วยกิริยาในที่สาธารณสถาน เป็นการแนะนำตัวตาม พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 มาตรา 5 (คำพิพากษาฎีกที่ 2075 ถึง

2079/2519)

ห้องโถงในสถานการค้าประเวณี เวลารับแขกมาเที่ยวเป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ พลตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 จำเลยขัดขวางเป็นความผิดตามมาตรา 140 ตำรวจนับได้ ตามมาตรา 78 (3) (คำพิพากษาฎีกาที่ 883/2520)

มาตรา 1 (4) “เคลื่อน” หมายความว่าที่ชั่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย ชั่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ชั่งคนอยู่อาศัยและให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ชั่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะนิริ้วล้อหม้อไม่ก็ตาม

สถานที่ชั่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ จะต้องเป็นที่ที่คนอยู่อาศัยจริง ๆ ถ้าไม่มีคนอยู่อาศัยต่อไปแล้ว (หมายถึงทั้งไว้ให้ร้างไม่มีคนอยู่อาศัยตลอดไป) ย่อมไม่ใช่เคลื่อนแต่ถ้ายังมีคนอยู่อาศัยแต่บางครั้งออกไปบุรุษหรือทำงาน หรือปีติสกุญแจไว้ชั่วคราวก็ยังคงเป็นเคลื่อน

“รวมถึงบริเวณของที่ชั่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย” หมายถึงบริเวณหรือสถานที่ที่ต่อเนื่องกับที่ชั่งคนใช้เป็นที่อยู่อาศัยเช่น เล้าไก่ แม้จะไม่ใช่ที่ชั่งคนใช้เป็นที่อยู่อาศัยก็จริงแต่อยู่ห่างจากเรือนผู้เสียหายประมาณ 1 เมตร แม้จะแยกออกไปต่างหากจากดัวเรือน ก็ยังอยู่ในที่ดินของโรงเรือนซึ่งมีรั้วกันอยู่ด้วย มิใช่อยู่ในที่ชั่งเป็นบริเวณต่างหากจากโรงเรือนซึ่งใช้เป็นที่คนอยู่อาศัย จำเลยลักไก่ในเล้าไก่ของผู้ในบริเวณที่อยู่อาศัยจึงเป็นการลักทรัพย์ในเคลื่อนสถานที่จำเลยเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดตามมาตรา 335 (8) ด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 393/2509 ประชุมใหญ่) นอกชานเรือนซึ่งต่อเนื่องกับตัวเรือน ไม่ว่าจะมีลูกกรงหรือไม่ ก็นับว่าเป็นที่ชั่งอยู่ในบริเวณเกี่ยวเนื่องกับเคลื่อน จึงเป็นเคลื่อนสถาน (คำพิพากษาฎีกาที่ 133/2477) รั้วน้ำเป็นขอบเขตเคลื่อน “ไม่ใช่เคลื่อน” (คำพิพากษาฎีกาที่ 522/2475)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกា

ที่ดินมีรั้วสังกะสีล้อมรอบ มีคอกสุกร 80 ตัว อยู่ด้านตะวันตก มีห้องพักคนงานอยู่ด้านเหนือ มีห้องแควอยู่ด้านใต้ สำหรับคนงานอยู่อาศัย เป็นที่เก็บรักษาสุกรโดยเฉพาะ เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวเพื่อดูแลสุกรเป็นอันดับรอง คอกสุกรจึงไม่ใช่บริเวณของที่อยู่อาศัยไม่เป็นเคลื่อน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1250/2520)

ห้องแควสองชั้น ชั้นล่างเป็นร้านขายของชั้นบนเป็นห้องนอน ถือได้ว่าใช้อยู่อาศัยทั้งชั้นบนชั้นล่าง จำเลยข้าว้างระเบิดทำให้ไฟบ้าน ประตูบ้าน กระจกช่องลมชั้นล่างเสียหายเป็นความผิดตาม

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 222 และ 218 (คำพิพากษาฎีกาที่ 605/2521)

มาตรา 1 (5) “อาชุช” หมายความรวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นอาชุชโดยสภาพ แต่ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช

ตามบทบัญญัติข้างต้น คำว่า “อาชุช” สามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งซึ่งเป็นอาชุชโดยสภาพ
2. สิ่งซึ่งไม่เป็นอาชุชโดยสภาพ แต่

2.1 “ได้ใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช

2.2 สิ่งซึ่งบุคคลมีเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช

1. สิ่งซึ่งเป็นอาชุชโดยสภาพ เช่น เป็น หอก ดาบ ขวน มีด ศูภะเบิด เป็นต้น เป็นที่เมื่ออาจใช้ยิงทำอันตรายแก่ชีวิตและวัตถุได้ก็เป็นอาชุชเป็นตามพระราชบัญญัติอาชุชปืนฯ และเป็นอาชุชโดยสภาพพาเข้าไปในเมืองเป็นความผิดตาม มาตรา 371 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1903/2520)

2. สิ่งซึ่งไม่เป็นอาชุชโดยสภาพ หมายถึงสิ่งซึ่งตามปกติไม่มีลักษณะเป็นอาชุช แต่

2.1 “ได้ใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช เช่น ไม้ยาวย 5 พุ โคนโต 10 นิ้ว ตอนกลางและปลายโட 8 นิ้วครึ่งนั้นเป็นอาชุช อาจใช้ทำร้ายถึงตายได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 36/2503) หรือเหล็ก - ชะแลง เป็นต้น ถ้าได้นำไปใช้ประทุษร้ายร่างกายจนถึงสาหัสแล้วสิ่งนั้น ก็เป็นอาชุชได้ กล่าวคือตามสภาพของสิ่งนั้นไม่ใช่อาชุชแต่ได้มีผู้นำไปใช้ประทุษร้ายจนถึงอันตรายสาหัสแล้วจึงจะถือว่าเป็นอาชุช

2.2 สิ่งซึ่งบุคคลมีเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช สิ่งนี้ก็ เช่นกันมิได้เป็นอาชุชโดยสภาพ แต่ผู้กระทำมีเจตนาจะนำไปใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุช เช่น เหล็กขุดชาร์ป ถ้าผู้กระทำผิดนำติดตัวไปในการกระทำการ ถ้าถือได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาจะใช้เหล็กขุดชาร์ป ประทุษร้ายร่างกายผู้อื่นถึงอันตรายสาหัสอย่างอาชุชได้ หรือจำเลยชักสิ่วอกมาจุ่งทำร้ายในการปล้นเป็นการปล้นทรัพย์โดยมีอาชุชติดตัวไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340 วรรค 2 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2009/2522)

ข้อสังเกต

1. ในบทนิยามสิ่งซึ่งไม่เป็นอาชุชโดยสภาพจะต้องพิจารณาว่าใช้ประทุษร้ายร่างกาย ถึงอันตรายสาหัสได้หรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสได้ ก็ถือว่าสิ่งนั้นเป็นอาชุช เช่น ไม้พาย ถ้าตามสภาพเป็นเครื่องใช้สำหรับเรือนิดหนึ่ง เมื่อนำมา

ใช้เป็นเครื่องประหารในการซึ่งทรัพย์ จึงเป็นอาชญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 1026/2466) และคำพิพากษาฎีกาที่ 603/2467)

ไม้จังขณาดายา 2 ศอก โดยเท่าแขนตามธรรมชาตย้อมเห็นได้ว่าไม้จังขนาดี้สามารถจะทำร้ายร่างกายแตกหักบุบสลายได้ถึงสาหัสเมื่อจำเลยใช้ไม้นี้ยุ่งเข้าทรัพย์ ไม้นี้จึงเป็นอาชญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 849/2496)

หนังสะติกนั้น ตามธรรมดานี้ในของสำคัญจะรับเด็กยังอะไรเล่า เมื่อไม่ปรากฏว่าอาจใช้ทำร้ายร่างกายได้ถึงสาหัส ผิดแผกไปจากธรรมดานี้แล้วไม่ใช้อาชญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 886/2492)

ไฟฉายที่ใช้ในการปล้นทรัพย์ เมื่อไม่ปรากฏว่าใหญ่และยาวเท่าใด จะอนุญาณเอาไว้เป็นเครื่องประหาร อันสามารถจะใช้กระทำแก่ร่างกายได้ถึงอันตรายสาหัสเป็นอย่างไรไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1311/2493)

2. อาย่างไรจึงจะเป็นอันตรายสาหัสนี้ประมวลกฎหมายว่าด้วย มาตรา 297 ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ตาบอด หูหนวก ลิ้นชาด หรือเสื่อมงานประสาท (ป่วยลงทางใจแล้วจิน)
2. เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์
3. เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด
4. หน้าเสียโฉมอย่างติดตัว
5. แท้งลูก
6. จิตพิการอย่างติดตัว
7. ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

8. ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกข์เวทนา เกินกว่าสิบวัน หรือจนประกอบภัยกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสิบวัน

มาตรา 1 (6) “ใช้กำลังประทุษร้าย” หมายความว่าทำการประทุษร้ายแก่ร่างหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพ หรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึง การกระทำใดๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช้ยาทำให้หลับเมาสกัดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

จากบทนิยามตามกฎหมายข้างต้น ใช้กำลังประทุษร้ายจะต้องเป็นการกระทำอย่างโดยอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ทำการประทุษร้าย แก่ร่างกายหรือจิตใจของบุคคลไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพ หรือ ด้วยวิธีอื่นใด

2. การกระทำได้ ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่า จะโดยใช้ยาทำให้มีน้ำเสียง สะกดจิตหรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

การประทุษร้ายโดยใช้แรงกายภาพ หมายถึงการใช้กำลังทางกาย เช่น ตอบ ตี ต่อย เป็นต้น โดยไม่จำต้องคำนึงถึงว่าผู้ถูกประทุษร้ายร่างกายจะมีบาดแผลหรือไม่ เช่น จำเลยจับมือ และกอด เด็กหญิงผู้เสียหาย อายุ 14 ปี ถือว่าเป็นการใช้แรงกายภาพซึ่งเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายตามความหมายของมาตรา 1 (6) แล้ว (คัมพากษาภูมิภาคที่ 501/2503)

การประทุษร้ายโดยวิธีอื่นใด เช่น ใช้ไฟฟ้าจี้ นำกรดสาด เป็นต้น

การกระทำได้ ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ความสำคัญอยู่ที่ว่า การกระทำนั้นต้องเป็นเหตุให้บุคคลผู้ที่ถูกกระทำอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ เช่น จำเลยใช้ยาทำให้ผู้เสียหายมีน้ำเสียง เป็นเหตุให้ตอกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ดังนี้ถือว่า เป็นการใช้กำลังประทุษร้าย (คัมพากษาภูมิภาคที่ 529/2509)

คนเฝ้าบ้านของเจ้าทรัพย์ได้ยินเสียงในบ้านเจ้าทรัพย์จึงเดินไปเปิดประตูและเรียกบุตรของเจ้าทรัพย์ จำเลยที่ 1 เข้ามายังมือคนเฝ้าบ้านให้เข้าไปในบ้านและไม่ให้ส่งเสียงดัง ในขณะนั้นจำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 3 กำลังลักทรัพย์อยู่ การกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นการใช้กำลังประทุษร้าย ถือได้ว่าจำเลยร่วมกันลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย มีความผิดฐานปล้นทรัพย์ (คัมพากษาภูมิภาคที่ 1609/2516)

ตัวอย่างคามพากษาภูมิภาค

จำเลยปัดไฟฉายที่ผู้เสียหายถืออยู่จนหลุดจากมือ ผู้เสียหายก้มลงเก็บไฟฉาย จำเลยกระชากเอารห้อยคอพานีไป การปัดไฟฉายเป็นการกระทำแก่เนื้อตัวหรือกาย เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายเป็นชิงทรัพย์ (คัมพากษาภูมิภาคที่ 361/2520)

ลักนกเข้าพร้อมกรง โดยแบ่งกรงกับผู้เสียหาย ผู้เสียหายสู้กำลังจำเลยไม่ได้ จำเลยย่างเอาไปได้ ไม่ถือเป็นการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจ และไม่ใช่ทำให้อยู่ในภาวะไม่สามารถขัดขืนได้ไม่เป็นชิงทรัพย์ (คัมพากษาภูมิภาคที่ 2103/2521)

มาตรา 1 (7) “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือตัวอื่นใดซึ่งทำให้ปรากฏตามความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแบบแผนอย่างอื่นจะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรืออีเมลล์อันเป็น

หลักฐานแห่งความหมายนั้น

จากบทนิยามข้างต้น “เอกสาร” นอกจากจะทำบันกระดาษแล้ว อาจจะทำบนสิ่งใดก็ได้ แต่ข้อสำคัญ จะต้องทำให้ปรากฏความหมายบนสิ่งนั้นกล่าวคือสามารถอ่านได้ หรือเข้าใจได้ โดยไม่ว่าจะทำเป็นตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น เช่น อักษร และเลขหมายที่พาน้ำยาเป็นอันเป็นเครื่องหมายจะเป็นอวุธปืนของเจ้าพนักงานเน้นเป็นหลักฐานแห่งความหมายของเจ้าพนักงาน ทำให้ปรากฏไว้ อันจัดว่าเป็นเอกสารตามความในมาตรา 1 (7) (คำพิพากษาฎีกាដี 1269/2503)

ตัวอย่างกำพิกาณฑ์

ภาพถ่ายห้อง เครื่องใช้ ตู้เสื้อผ้า และของอื่น ๆ ในบ้าน ไม่ได้แสดงความหมายอย่างใด ไม่เป็นเอกสารตาม มาตรา 1 (7) การเอาไปเสียไม่เป็นความผิดตาม มาตรา 188 (คำพิพากษาฎีกាដี 1209/2522)

ภาพถ่ายสำเนารายการประวัติอาชญากรที่เจ้าหน้าที่รับรอง แต่เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับรองที่ภาพถ่ายภาพถ่ายนี้ไม่ใช่เอกสารราชการเป็นแต่เอกสารตาม มาตรา 1 (7) จำเลยกรอกข้อความเพิ่มเติมลงไป เมื่อจะเป็นความจริงก็เป็นปลอมเอกสารตาม มาตรา 264 วรรค 2 (คำพิพากษาฎีกាដี 1375/2522)

จำเลยเอาภาพถ่ายผู้อื่นรับปริญญาแพทย์ศาสตร์บัณฑิต มาและสมควรยิวิทยฐานะมาปิดภาพถ่ายเฉพาะใบหน้าของจำเลยลงไปแทน แก้เลข พ.ศ. 2508 เป็น 2504 แล้วถ่ายเป็นภาพใหม่ ดูแล้วเป็นภาพจำเลยรับปริญญา มีตัวอักษรว่า มหาวิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ พ.ศ. 2504 เป็นภาพถ่ายที่ไม่ได้ทำให้ปรากฏตามความหมายด้วยตัวอักษรฯ ตามมาตรา 1 (7) เลข พ.ศ. ก็ไม่ปรากฏความหมายในตัวเอง ไม่เป็นปลอมเอกสาร (คำพิพากษาฎีกាដี 1530/2522)

มาตรา 1 (8) “เอกสารราชการ” หมายความว่าเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้น หรือรับรอง ในหน้าที่และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

ตามบทนิยามข้างต้น “เอกสารราชการ” หมายถึงเอกสารอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นในหน้าที่
2. เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานไม่ได้ทำขึ้น แต่ได้รับรองในหน้าที่
3. สำเนาของเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นในหน้าที่
4. สำเนาของเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานไม่ได้ทำขึ้น แต่ได้รับรองในหน้าที่

ข้อสังเกต

1. “เอกสารราชการ” นั้น ในชั้นแรกจะต้องเป็นเอกสารตามมาตรา 1 (7) ก่อน ถ้าไม่เป็น

“เอกสาร” ก็ย่อมจะเป็นเอกสารราชการไม่ได้

2. ผู้กระทำเอกสารจะต้องเป็นเจ้าพนักงานและจะต้องเป็นการทำในหน้าที่ด้วย เพราะถ้ามิใช่เป็นการทำในหน้าที่แม่ผู้กระทำจะเป็นเจ้าพนักงาน ก็ไม่ถือว่าเป็นเอกสารราชการ เช่น เอกสารราชการจะต้องเป็นเอกสารที่เจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (8) บันทึกที่จำเลยเขียนขึ้นไว้ทั้งฉบับ และเขียนขึ้นไว้เป็นส่วนตัวโดยจำเลยมิได้มีหน้าที่ในการนั้น มิใช่เอกสารราชการ (คำพิพากษาฎีกานี้ 1112/2507)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกា

พระราชบัญญัติสืบทอดกิจการและราคากลาง ให้เป็นแต่กำหนดลักษณะและราคากลาง ให้เป็นแต่กำหนดลักษณะและราคากลาง แต่ไม่ได้ให้เจ้าหน้าที่จัดทำขึ้น เครื่องหมายนั้นผู้ใดทำขึ้นก็ไม่ผิดฐานปลอมหนังสือราชการ (คำพิพากษาฎีกานี้ 1991/2500)

ใบมอบอำนาจที่แสดงว่าเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินมอบให้ทำการโอนกรรมสิทธิ์แทนนั้น ไม่ใช่เอกสารสิทธิ์อันเป็นเอกสารราชการ เพราะหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวมีลักษณะคล้ายบุคคลหนึ่งมอบให้บุคคลอีกคนหนึ่งมีอำนาจทำนิติกรรมแทน แม้จะใช้แบบพิมพ์ของสำนักงานที่ดินและเจ้าพนักงานได้บันทึกว่าตรวจสอบแล้วแสดงว่าเจ้าพนักงานได้ดูแล้วก็ตาม ก็มิได้หมายความว่าเอกสารนั้นเจ้าพนักงานได้ทำขึ้น หรือรับรองในหน้าที่แต่อย่างใดไม่ เพราะเอกสารนั้นทำมาจากที่อื่นก่อน ถึงเจ้าพนักงาน จึงเป็นเอกสารธรรมดा (คำพิพากษาฎีกานี้ 1764/2506)

ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์สาธารณะที่นายทะเบียนyanพาหนะออกให้เป็นเอกสารราชการ (คำพิพากษาฎีกานี้ 40/2507)

หนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินแบบ ส.ค. 1 เป็นเอกสารสิทธิ์ที่ผู้ครอบครองที่ดินทำขึ้นตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อส่วนสิทธิ์บันทึกนั้น ไม่ใช่เอกสารทางราชการ (คำพิพากษาฎีกานี้ 285/2507, คำพิพากษาฎีกานี้ 890/2508)

ภาพถ่ายสำเนารายการประวัติอาชญากรที่เจ้าหน้าที่รับรอง แต่เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับรองภาพถ่ายภาพถ่ายนี้ไม่ใช่เอกสารราชการ เป็นแต่เอกสารตาม มาตรา 1 (7) จำเลยรอข้อความเพิ่มเติมลงไปเมื่อจะเป็นความจริง ก็เป็นการปลอมเอกสารตามมาตรา 264 วรรค 2 คำพิพากษาฎีกานี้ 1375/2522 /2522

บัตรประจำตัวข้าราชการเป็นเอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นในหน้าที่ เป็นเอกสารราชการ (คำพิพากษาฎีกานี้ 2979/2522)

มาตรา 1 (9) “เอกสารสิทธิ” หมายความว่าเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลงโฉน สงวนหรือระงับชั่งสิทธิ

จากบทนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความสำคัญอยู่ที่ด้วยเป็นหลักฐานแห่งนิติกรรม ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 112 กล่าวคือ ก่อ เปลี่ยนแปลง โฉน สงวน หรือระงับ ชั่งสิทธิ

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา

กรณีเป็นเอกสารสิทธิ

เช็คเป็นหนังสือสำคัญ (เอกสารสิทธิ) อาจถือวินิจฉัยว่า เช็คเป็นตัวเงินชนิดหนึ่งสั่งให้ ธนาคารจ่ายเงิน จึงเป็นหนังสือสำคัญ แก่การก่อหนี้ลิน หรือเป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยน แก้ เสียร่าง หรือโอนหนี้สิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1233/2502)

แห้งสือแจ้งการครอบครองที่ดินตามแบบ ส.ค. 1 เป็นหนังสือสำคัญที่จะทำให้ผู้แจ้งมี สิทธิครอบครองอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน จึงเป็นเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 (คำพิพากษาฎีกาที่ 456/2506)

บัญชีรับจ่ายเงินเบ็ดเตล็ดของทางราชการเมื่อผู้มีสิทธิ์ได้รับเงินแล้วได้ลงลายมือชื่อไว้ลง นั้น และได้รับเงินไปแล้ว ย่อมเป็นหลักฐานแห่งการระงับไปชั่งสิทธิ คือทำให้ผู้นั้นหมดสิทธิที่ จะเรียกร้องเอาเงินจากทางราชการได้อีก ซึ่งตรงตามความหมายของค่าว่าเอกสารสิทธิ์ในประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 1 (9) และ (คำพิพากษาฎีกาที่ 778/2506)

บัญชีอื่นค้าต่าง ๆ เป็นหลักฐานแห่งการก่อหนี้สินและสิทธิ์เรียกร้อง จึงเป็นเอกสาร สิทธิ์ตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 584/2508)

สำเนาบันทึกข้อตกลงเรื่องกรรมสิทธิ์รวมที่พิมพ์ลงในแบบพิมพ์ ท.ด.70 ของสำนักงาน ที่ดิน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่รับรองสำเนาไว้ถูกต้องและมิได้มีอะไรแสดงให้เห็นว่าเป็นเอกสารที่เข้า พนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ยอมไม่เป็นเอกสารราชการ แต่โดยที่เป็นเอกสารซึ่งแสดง ถึงการมีกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินจึงเป็นเอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1731-1732/2514)

เอกสารที่มีข้อความว่าจำเลยที่ ๑ ซื้อที่ดินโดยลงชื่อใจทักษิณเป็นผู้ซื้อแทน จำเลยที่ ๑ ต้องการ ที่ดินเมื่อใด ใจทักษิณจะโอนโฉนดคืนให้แน่น เป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยนแปลงสิทธิ์ของใจทักษิณที่ดิน จึงเป็นเอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 709/2516)

ใบเสร็จรับเงินค่าภาษีรถยนต์ที่ทางราชการออกให้ ย่อมเป็นหลักฐานแสดงว่าทางราชการ

ได้รับชำระค่าภาษีรถยนต์ไว้แล้ว มีผลทำให้การเก็บภาษีรถยนต์ของรัฐเป็นอันเสร็จสิ้นไป จึงเป็นเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ (คำพิพากษาฎีกាដที่ 2266 ถึง 2278/2519)

จำเลยเป็นพนักงานประจำเขียนใบเสร็จรับเงินท่อนแรกให้ผู้ชำระเงิน 35 บาท แต่เขียนสำเนาท่อนสองส่งคลังและท่อนสามติดอยู่ในเล่มรายละ 25 บาท บ้าง 10 บาท บ้าง ลงวันคุณลักษณะ ส่งเงินตามสำเนาแยกยกเงินที่เหลือ ดังนี้เป็นการปลอมเอกสารสำเนาใบเสร็จรับเงินอันเป็นเอกสารสิทธิ (คำพิพากษาฎีกាដที่ 1653/2520)

จำเลยทำปลอมขึ้นซึ่งคำขอและสัญญาภัยเงินจากการสำรวจ อันประกอบด้วยความเห็นของผู้บังคับบัญชาไว้รองว่าผู้กู้มีความเดือดร้อนและจำเป็นจริงควรให้กู้เป็นกรณีพิเศษ พร้อมด้วยบันทึกของผู้บังคับบัญชา ซึ่งยอมเป็นผู้ค้ำประกันในการกู้รายนี้ หนังสือที่จำเลยทำปลอมขึ้นนี้เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อให้เกิดสิทธิแก่ทางราชการกรมสำรวจที่จะเรียกร้องให้แก่ผู้กู้และผู้ค้ำประกันชาระหนี้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการปลอมเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการตาม มาตรา 266 (1) (คำพิพากษาฎีกាដที่ 2716/2522)

กรณีไม่เป็นเอกสารลิขิ

หนังสือมอบอำนาจให้จัดการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนเจ้าของที่ดินนั้น เป็นเอกสารที่บุคคลธรรมด้าเขียน จึงไม่ใช่หนังสือราชการและมิใช่หนังสือสำคัญ (เอกสารสิทธิ) เพราะมิใช่หนังสือสำคัญแก่การตั้งกรรมสิทธิ์ สิทธิหรือเป็นหลักฐานแห่งการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือเลิกล้าง โอนกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด (คำพิพากษาฎีกាដที่ 668/2502)

คำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย เป็นเพียงคำบอกกล่าวให้ดำเนินคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ใช่เอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 ข้อ 9 จะนั้นจะได้ความว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกหลวงให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ก็ตีกลังโภชจำเลยฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกាដที่ 928/2506)

ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์สาธารณะที่นายทะเบียนยานพาหนะออกให้ เป็นเพียงอนุญาตให้ขับขี่รถยนต์สาธารณะได้เท่านั้น ไม่ได้เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ์แต่อย่างใดจึงไม่ใช่เอกสารสิทธิ แต่เป็นเอกสารราชการ เพราะเป็นเอกสารที่เจ้าพนักงานนายทะเบียนยานพาหนะเป็นผู้ทำขึ้น (คำพิพากษาฎีกាដที่ 40/2507)

ใบแต่งหน่ายมีข้อความตามแบบพิมพ์ไม่ออกหนีแบบพิมพ์ ไม่ใช่เอกสาร เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ์ ไม่ใช่เอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรฐาน 1 (9) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1107/2509)

แบบสำรวจที่บันทึกการค้ามอบให้แก่ลูกจ้างของบริษัท เพื่อไปสำรวจและกรอกภาระการสินค้า จ้าน้ำยาตามร้านซึ่งเป็นลูกค้าของบริษัท กับกรอกจำนวนสินค้าที่ได้จ่ายชดเชยให้ร้านค้าเหล่านั้น ตามกฎหมายของบริษัท เป็นหลักฐานแสดงการจ่ายสินค้าชดเชยให้แก่ร้านค้าเหล่านั้น หากใช้หลักฐานแห่งการก่อเบี้ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ์แต่ประการใด ไม่ใช้เอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 554/2514)

ใบมอบอำนาจให้จัดทำเบี้ยนแก่โอนเดที่ดินมอบให้ดำเนินติกรรมแทน ไม่เป็นหลักฐานแห่งการก่อตั้งสิทธิ์ไม่ใช้เอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2417/2520)

ใบมอบอำนาจให้ได้ถอนอำนาจ และจำนำอย่างเป็นแต่เมื่อบาดาจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนไม่ใช้เอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 534/2522)

เจ้าหนังงานตัวราชในแผนภูมิพาหนะใช้ใบเสร็จรับเงินค่าภาษีรถยนต์ ซึ่งมีเลขฉบับที่ และเล่มที่ตรงกับฉบับอื่นที่แท้จริง ออกให้แก่ผู้ชำระเงิน โดยประทับตราชื่อของเจ้าเมือง เพื่อให้เห็นว่าเป็นใบเสร็จที่แท้จริง แล้วยกยอดเงินที่ได้รับ เป็นปلومเอกสารราชการ แต่ไม่ใช้เอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1931/2522)

ใบรับรองของผู้ขอรับเงินช่วยค่ารักษายาบาลเป็นคำชี้แจงของผู้ขอเบิกเงิน บันทึกของเจ้าหน้าที่ว่าตรวจสอบถูกต้องอนุมัติให้จ่ายเงินได้เป็นคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่บัญชีหนังบ สมุดคู่มือวางแผนภูมิพื้นที่ ไม่เป็นเอกสารสิทธิ์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3287/2522)

มาตรฐาน 1 (10) “ลายมือชื่อ” หมายความรวมถึงลายพิมพ์นิ้วนือและเครื่องหมายชื่อบุคคลลงไว้บนเอกสารนือชื่อของตน

จากบทนิยามข้างต้นพอจะแยกลายมือชื่อออกได้เป็น 3 อย่าง คือ

1. ลายมือชื่อของผู้ที่เป็นเจ้าของชื่อซึ่งก็จะหมายถึงลายเซ็นชื่อของผู้นั้น
2. ลายพิมพ์นิ้วนือ บุคคลบางคนไม่สามารถเขียนหนังสือได้ ก็ใช้ลายพิมพ์นิ้วนือของตนแทนการลงลายมือชื่อ
3. เครื่องหมายอื่น ๆ เป็นเครื่องหมายที่บุคคลใช้แทนลายมือชื่อของตนที่เป็นตัวอักษรเหมือนกัน เช่น ตราประทับ หรือเครื่องหมายอย่างอื่นในทำนองเดียวกันนี้

ข้อสังเกต

1. ลายมือชื่อตามประมวลกฎหมายอาญาฯได้บัญญัติให้ต้องมีพยานรับรอง ซึ่งต่างกับลายมือ

ซึ่อตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งต้องมีพยานรับรอง ๒ คน ความสำคัญของลายมือชื่อในประมวลกฎหมายอาญาอยู่ที่ว่าลายมือชื่อนั้นต้องเป็นลายมือชื่อจริงของผู้มีชื่อในเอกสารนั้นเท่านั้น เช่น เห็นชื่อปลอมลงในเอกสารก็มีความผิดฐานปลอมเอกสารแล้ว โดยไม่จำต้องพิจารณาว่ามีพยานลงลายมือชื่อรับรองถูกดองดังเช่นบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่

๒. ลายมือชื่อนี้ การเขียนชื่อจะต้องเขียนทั้งชื่อตัวและชื่อสกุลจึงจะเป็นลายมือชื่อที่ถูกต้องหรือเพียงแต่เขียนชื่อตัวก็เพียงพอแล้ว มีด้วย่างคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๙๖/๒๔๘๖ จำเลยเติมนามสกุลของผู้เสียหายลงท้ายลายมือชื่อที่ผู้เสียหายได้เขียนมอบไว้ให้แล้วเขียนสัญญาขึ้น และนำหนังสือนั้นไปเซ็นความผิดฐานปลอมหนังสือ

มาตรา ๑ (๑๑) “กลางคืน” หมายความว่าระหว่างเวลาพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น

บทบัญญัติของกฎหมาย “กลางคืน” ไม่ถือตามนาฬิกา แต่ถือเวลาพระอาทิตย์ตกกล่าวคือถือเวลาจะต้องมีเมืองไม่เห็นดวงอาทิตย์แล้วจนกระทั่งถึงเวลาเห็นดวงอาทิตย์ เช่น ตะวันตกตินแล้วแม้จะยังไม่มีดีก็เป็นเวลากลางคืนแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๑/๒๔๙๙) จวนเวลาผลบค่าแต่ยังไม่มีดไม่ใช่เวลากลางคืน ตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๒/๒๔๙๘)

มาตรา ๑ (๑๒) “คุณชั้ง” หมายความว่าคุณตัว ความคุณ ชั้ง กักชั้ง หรือจ่าคุก

มาตรา ๑ (๑๓) “ค่าไถ่” หมายความว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่เรียกเอา หรือให้เพื่อแลกเปลี่ยนเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วยเหนี่ยวหรือกักชั้ง

จากบันนิยาม “ทรัพย์สิน” มิได้จำกัดว่าจะต้องเป็นเงินเท่านั้น อาจจะเป็นสิ่งอื่นก็ได้ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๙๙ ว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความรวมทั้งทรัพย์ทั้งวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้และถือเอาได้”

“ประโยชน์” ดังได้อธิบายไว้ในมาตรา ๑ (๑) “โดยทุจริต” ทั้งทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต้องเป็นการเรียกเอา หรือให้เพื่อแลกเปลี่ยนเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป หรือถูกหน่วยเหนี่ยว กักชั้ง